

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

-

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

-

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

-

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

-

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

-

6 luku Luonnonsuojelualueet

45 §: Kansallispuiston minipinta-alan nostaminen on kyseenalaista. Se tulee johtamaan kansallispuistojen perustamisen hankaloitumiseen. Myönteisenä puolena on, että perustettavan kansallispuiston koko on suurempi kuin aiemman lainsäädännön edellyttämä. Mikäli pinta-alarajan nostamiseen mennään, tulee luonnonpuistojen (46 §) ja muiden luonnonsuojelualueiden (47 §) perustamisedellyksiä parantaa, jotta suurien 1000-3000 ha suojelualueiden perustaminen ei vähene.

Myös suojelualueiden kytkeytyminen tulisi huomioida suojelualueiden perustamisessa paremmin. Olemassaolevia suojelualueita toisiinsa kytkevin yhteyksien suojelu tulisi luoda omaksi suojelualuetyypikseen, jonka laadullisten perusteiden ei tarvitsisi olla yhtä korkealla perustamishetkellä kuin varsinaisten suojelualueiden.

48 §: 1. momentin lause ”Harkittaessa alueen perustamista on otettava huomioon myös muut yleiseen etuun liittyvät näkökohdat ” tulee avata paremmin. Lisääkö vai vähentääkö tämä yksityisen suojelualueen perustamisedellytyksiä?

49 §: Perustettaessa määräaikainen metsiensuojelualue, tulisi pykälän suhdetta metsälakiin selkeyttää. Metsälaki ei ole voimassa luonnonsuojelualueella. On tapausesimerkki Kouvolan Elimäeltä muutaman vuoden takaa, jossa toteutettuja metsänhakkuutoimia määräaikaisella suojelualueella perusteltiin metsälaila.

51 §: Maininta kohdassa 11) ”--- sekä kaataa naapurikiinteistölle ilmeistä vaaraa aiheuttavan puun.” tulee poistaa tai täsmentää sitä koskemaan vain Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita. Yksityisillä suojelualueilla kirjaus voi johtaa arvaamattomiin seurauksiin, jos esimerkiksi elinkeinonharjoittaja vaatii kuntaa puiden poistoon kunnan omistamalla suojelualueella. Harkintaa ei silloin välttämättä tehdä luonnontieteelliset perusteet edellä.

52 §: Toinen momentti: ”Metsähallitus voi antaa luvan geologiseen tutkimukseen suojelualueella, mikäli toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Geologiset tutkimukset on tällöin järjestettävä niin, ettei niillä aiheuteta suojelualueen lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle tai maisemalle vähäistä suurempaa haittaa.”

tulee poistaa. Suojelualueella ei kuulu harjoittaa geologisia tutkimuksia, jotka tähtäävät kaivannaisten kaupalliseen hyödyntämiseen. GTK:n yms. toimijoiden harjoittama perustutkimus on asia erikseen.

60 §: Toisessa momentissa mainittu:”Myös valtion muun luonnonsuojelualueen ja yksityisen luonnonsuojelualueen raja voidaan merkitä maastoon.” tulee muuttaa muotoon:

”Myös valtion muun luonnonsuojelualueen ja yksityisen luonnonsuojelualueen rajat tulee merkitä maastoon.”

Edellisen vuosikymmen puolivälissä tehty muutos jättää suojelualueet merkitsemättä maastoon oli väärä päätös, jonka tuomat hyödyt ovat kyseenalaiset jopa taloudelliselta kannalta.

7 luku Luontotyyppien suojelu

65 § - 67 §: Uhanalaisten luontotyyppihin tulee sisällyttää myös metsäluontotyyppit. Nyt luonnoksessa ei perustella, miksi uhanalaiset metsäluontotyyppit on jätetty ulkopuolelle. Kriteeri ei

voi olla kohdan 66 § viittaus, että luontotyyppin ”luontainen säilyminen on vaarantunut”. Metsäluontotyyppien uhanalaistumisen syy on ihmisen toiminta. Se on aivan yhtä merkittävä peruste säilymisen vaarantumiselle kuin ”luontainen” syy. Vastaavasti voitaisiin valmisteltavaan laisuudistukseen sisällytetty ilmastonmuutosnäkökulma jättää huomiotta, koska muutos ei ole ”luontainen”, koska ilmastonmuutosta pidetään laajasti ihmisen aiheuttamana.

66 §: Lainkohdan soveltamisalaan on tärkeää lisätä ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja metsänkäyttöilmoitukset, maankäyttö- ja rakennuslain katu- ja puistosuunnitelmat, sekä rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat.

68§: Sama kysymys kuin edellä (65 § - 67 §) - koskee tätä kohtaa. Miksi juuri kyseisesti luontotyyppit on huomioitu?

Oleellista on myös, että tulisi ennakoida luontotyyppien (sekä lajien) tulevat uhanalaisuustarkastelut. Ne voivat johtaa muutoksiin listauksissa ja edelleen ristiriitaan lainsäädännön kanssa.

8 luku Eliölajien suojelu

74 §: Myös ns. tyhjiä pesäpuita tulee suojella. Niihin voi asettua pesivä lintu. Perusteena myös, että soveltuvista puista on talousmetsissä muutenkin pulaa, eikä niiden kaatamista tule kevyin perustein helpontaa. Sama koskee turvetuotantoalueita ja kalasääskien pesäpuita.

81 §: Kohtaan tulee sisällyttää kirjaus, että lajeja tulee palauttaa myös sinne, missä niitä on ennen ollut. Vähintään kohdasta tulee käydä selkeästi ilmi siirtämisen syyt ja tarve. Niiden tulee olla ns. luontaisista syistä tapahtuvia, eikä siirtoistuksia ihmisen hankkeiden tieltä. Mikäli pykälää ei tarkenneta, sitä voidaan mahdollisesti pyrkiä hyödyntämään esimerkiksi kaivoshankkeiden edistämisessä.

Esiintymien siirtoa maankäyttöhankkeiden tieltä ei tule tehdä kevyin perustein. Hankkeen muokkaaminen tulee olla aina ensisijainen keino.

84 §: Pykälä tulee poistaa laista. Vähintäänkin sitä pitää täsmentää ja rajata. Perusteluna tähän mm. useassa tutkimuksessa osoitettu metsäluontotyyppien uhanalaistuminen sekä metsissä elävien lajien uhanalaistuminen. Myös kesähakkuissa tuhotut lintujen pesinnät ja lintuyskilöt toimivat perusteena. Nykyisessä lainsäädännössä piileekin vakava ristiriita, kun samaan aikaan kaikki linnut ovat pesimäaikaan rauhoitettuja.

Yleisesti 84 § pykälä on ”resetrappi” lukuisille luonnonsuojelulain tärkeille ja tarpeellisille pykälille ja kokolain tavoitteille ja perusteilla. Niitä ei tule vesittää tällä tavoin.

9 luku Vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

98 §: Ekologisen kompensaation on oltava lopputulokseltaan enemmän kuin aikaisempi tilanne.

Entä madaltaako kompensaation mahdollisuus kynnystä tarvella olemassaolevia arvokkaita luontokohteita? Näin, jos kompensaatio toimii edellytyksenä hävittää arvokkaita kohteita, joita voidaan kompensoida heikommilla/ epävarmasti toimivilla tai ennallistettavilla kohteilla.

Kohdassa jää myös epäselväksi, onko suojelu vasta toissijainen keino ennallistamiselle ja kunnostamiselle vai rinnakkainen, tapauskohtaisesti valittava keino?

Suojeluhyvityskeinon perusongelma on, että se on jo olemassaoleva kohde. Sen säilyttäminen ei paranna luontoarvon toisaalla tapahtuvaa menettämistä ja kokonaistilannetta yhtään, päinvastoin.

Mikäli menetetty suojeluarvo ”kompensoidaan” suojeluhyvityksellä, kahdesta luontoarvokohteesta jää jäljelle vain yksi. Suojeluhyvitysmenettely johtaakin siten käytännössä ”lupaan” hävittää olemassaoleva luontoarvo korvaamalla se näennäisesti toisella.

Suojeltavan kohteen sisältämien luontoarvojen hävittäminen tai heikentäminen voi myös olla kiellettyä suojelun alueen perustamisesta riippumatta. Tältäkin kannalta kompensointi suojelun alue perustamalla on kyseenalaista.

Vastaavasti kohteena voidaan käyttää kaavallisesti tai Natura 2000 -ohjelmalla tai muuten suojeltuja alueita. Tämä tulee estää.

Suojelukompensaatio voi näyttää paperilla ja julkisuudessa hyvältä, mutta on loogisesti ja ekologisesti monella tapaa kestävä ratkaisu.

Periaatteena ekologisessa kompensaatiossa tulisi olla aina, että hyvittäminen ylittää täysimääräisesti heikennyksen. Näin kompensatiolla ei voitaisi ”keinotella” hankkeiden läpiviemiseksi, ja varmistettaisiin, ettei suojeluhyvitys johda lähtötilanteen heikentymiseen.

Kompensaatio on silti pelkkä keino monimuotoisuuden hallinnassa. Monimuotoisuuden tulisi säilyä vähintään nykytasolla ja mieluiten lisääntyä samalla kun uhanalaisuuden tulisi vähentyä.

99 §: Kolmannen momentin kohdassa 3) mainitaan: ”viimeistään 3 vuoden kuluessa heikennyksen aiheuttamisesta, kun kyse on perustavista toimenpiteistä, ja jatkuen tarvittaessa 20 vuoden ajan, kun kyse on hoitotoimenpiteistä”

Kohta tulee muuttaa siten, että kompensaatitoimenpiteet pitää aloittaa ennen heikentäviä toimia. Toimet tulee aloittaa esim. 3 vuotta aikaisemmin hankkeen käynnistämistä.

Pykälään tulee sisällyttää myös tarve testata ja seurata, toimiiko perustettu kompensatioalue tarkoituksessaan, sekä suorittaa tarvittavat korjaavat toimenpiteet.

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

-

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

-

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

-

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Luontotyyppien uhanalaisuuteen tehokkaammin puuttuminen on tärkeää, mutta luonnoksessa ei ole tältä osin täysin onnistuttu, kun mm. metsäluontotyyppit on jätetty ulkopuolelle. Ekologisen kompensaation ongelmat erityisesti suojeluhyvityksen kannalta ovat myös olemassa.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

Hyvä, että se on tunnustettu luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteeksi.

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

Kuten edellä on tuotu esille, niin liittyy ongelmia erityisesti suojeluhyvityksen kannalta. On myös mahdollista, että kompensaation kustannukset ja kannusteet ovat epäselviä. Toisaalta luontokadon pysäyttäminen tulisi olla lähtökohta yhteiskunnan kaikessa toiminnassa.

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

Kompensaatiolla voidaan mahdollisesti keinotella; hävittämällä/ heikentämällä luontoarvo "kompensoimalla" se joko olemassaolevalla tai jälkikäteisesti, mahdollisesti toimimattomalla tai muuten riittämättömällä ennallistamistoimenpiteellä.

Kompensaation kustannukset tulisi kohdentaa "aiheuttaja maksaa" -periaatteen mukaan. Hankkeita suunnittelevien toimialojen ei tule antaa "uhriutua", vaan katsoa tilannetta niiden vastuiden kannalta.

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidätkö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

Tämä on minimitaso, johon tilanne tulee viedä. Täyskielto olisi selkeämpi ratkaisu. Yksikään kaivannaisten kaupallisen hyödyntämiseen pyrkivä taho ei tee malminetsintää ilman syytä, vaan toiminta tähtää aina kaivoksen perustamiseen eli tutkittavan alueen maankäytön muuttamiseen tavalla tai toisella, mikä johtaa todennäköisesti luontoarvojen laajaan häviämiseen ja/tai vaarantumiseen. Miksi hyväksyä toiminta (malminetsintä), jonka päämäärä (kaivostoiminta) ei suojelualueella ole mahdollinen?

2) muulla tavalla (miten)?

Myös suojelemattomat alueet, joilta tavataan suojeltavia luontoarvoja tulee laajentaa malminetsintärajoituksen/kiellon piiriin.

Tulisi myös määrittää miten suojelualueen alapuolella, jopa satojen metrien syvyydessä tapahtuva kaivostoiminta tulee ymmärtää luonnonsuojelulainsäädännön tavoitteiden kannalta.

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

Esittämästämme akentavasta kritiikistä huolimatta luonnos on kokonaisuutena monesta paikkaa varsin hyvä. Nojaaminen tieteelliseen perustaan sekä ilmastonmuutoksen huomionti tästä esimerkkeinä.

Rinne kangas Riku
Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry